СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIV. Ч. 120. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 20-го червня 1946. No. 120. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, June 20, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПОКІНЧИТИ З УТИХОМИРЮВАННЯМ СОВЕТІВ — ДОМАГАННЯ КОНГРЕСОВОГО ПІДКОМІТЕТУ

Довірочний звіт, приготований спеціяльним підкомітетом для Комітету Закордонних Відносин палати репрезентантів, дістався припадково в руки вашингтонських кореспондентів і вони негайно оприлюднили його по своєму. Звіт написали чотири конгресмени, а це Тамес С. Гордон, Джозеф Райтер, Карл Е. Мундт і Франсес Е. Болтон. Вони ще останньої осені їздили з доручення палати репрезентантів в Европу для провірки відносин. Відвідали теж і Совєтську Росію, де два з них мали свобідний доступ до різних установ. Після свого повороту вони склали загальний звіт зі своєї поїздки Комітетови Закордонних Справ, а подрібний звіт про відносини в Советах мали підготовити як тайний. Саме цей тайний звіт дійшов тепер до прилюдного відома. Голова повного Комітету Закордонних Справ, конгресмен Сол Блум, висловив свое обурення сприводу оприлюднення звіту. Він каже, що звіт переповнений політичним динамітом і може мати руйнуючий вплив на конференцію міністрів Чотирьох Потуг в Парижі.

У звіті сказано між ін., що самий Вишинський сказав конґресменам, що в Советах панує комуністична партія, складена з пяти міліонів людей, над 190 міліонами населення; що загал населення просто вже змучений таким пануванням і хоче мира; що советські володарі це „завзяті і реально думаючі люди, які знають, що вони хочуть і готові до всяких кроків", щоб забеспечити собі владу.

Підкомітет дораджує, щоб Злучені Держави трималися такої програми у відношенню до Советів: 1. щоб негайно заперестали всякого втихомирювання („апізмент") у наших звязках з Советами, бо інакше не можлива в Советах ніяка політична зміна. Там є теж люди, які хотіли б мирно жити з Америкою, але вони не можуть вийти на верх, як довго американський уряд підтримує теперішню ґрупу советських володарів; 2. щоб відносини між Америкою й Советами були втримувані на підставі цілковитої взаємности, отже щоб напр допустити до Америки лише тільки советських консулів, кільки в Советах є американських і т. п.; 3. щоб Америка зажадала ясної політики Советів у краях, які вони загарбали після війни. Це потрібне на те, щоб Америка знала, яку політику вести супроти тих країв; 4. щоб оба краї обмінювалися людьми для витворення приязних відносин між обома народами; 5. щоб президент Труман ще раз зійшовся з маршалом Сталіном для обговорення засад політики, а головно для введення в життя засад Атлантійського Чартеру.

ГУВЕР ПОВЕРНУВСЯ З ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ.

Бувший президент Герберт Гувер повернувся перед часом із подорожі до країв Південної Америки, куди він їздив для звідин, на скільки ці краї можуть причинитися до зменшення голоду в Европі. Він остеріг уряд перед касуванням стелі ціни мяса, бо це викликалоб недостачу мяса в додатку до недостачі пшениці. незабаром поїде Гувер на наради до Канади бі звідти проголосить свій третій звіт до цілого світу про небеспеку голоду в світі.

ПЛЯНУЮТЬ ЧИСТКУ НАЙВИЩОГО СУДУ.

Група сенаторів зголосила поправку до конституції палати репрезентантів остаточно погодилася над усунути зі становища членів Найвищого Суду чотирьох суддів іменованих настирливо президентом Рузвельтом. Це такі судді: Доглес, Морфі, Джексон і Рутледж. Законопроєкт дозволяє на іменування лише трьох нових суддів кожночасним президентом.

АТЛЯНТІЙСЬКИЙ ЛІТАК ВТРАТИВ МАШИНУ.

Чотиромоторовий літак, Атлантик Клипер, який пустився понад океан до Европи з майдану Ля Ґвардія в Ню Йорку у вівторок, втратив один мотор, коли летів понад стейт Конетикат, одначе ще вчас осів на майдані коло Вилимантик і вратував усіх 42 подорожних, які їхали до Англії. Пільотом літака був капітан Семюл Милер. З Ню Йорку вислано негайно інший літак, щоб дальше летів до Европи.

ПОГОДИЛИСЯ НА НОВИЙ ПОБОРОВИЙ ЗАКОН.

Спільна конференція представників сенату й палати репрезентантів остаточно погодилася над унуненням деяких спірних точок в новім поборовім законі, коли конгресмен Волтер Андрус прислав свій голос бездротним телеграфом із корабля, яким він іде на острів Бікіні для студій над вислідом досвіду з атомовою бомбою, що її мають скинути на Бікіні.

Зменшать доставу пшениці для Европи із Злучених Держав

Пепартамент рільництва у Вашингтоні оприлюднює підготову до ратункової акції для голодуючих в Европі. Підготовні дати є призначені для вжитку Міжнародньої Доконечної Голодової Ради, яку мають зорганізувати в четвер. Департамент рільництва каже, що вже наперед закупив шість міліонів тон кукурудзи на найближчих шість місяців, бо кукурудза заступає пшеницю. У засаді Америка втримала плян цьогорічних закупів пшениці і надіється, що ще до 1. липня їй удасться перевезти в Европу пять і пів міліонів тон пшениці, а вдруге тільки після першого липня. Одначе уряд Америки остерігає, що на наступний рік не вдасться виповнити цілої програми, бо цьогорічні закупи вичерпали призбирані засоби пшениці в Америці. Уряд передбачує, що в наступнім році буде в Америці лише 250 міліонів бушлів пшениці, а це є лише пята частина світового запотребування. Тому американський уряд радить звернутися куди інакше за пшеницею на наступний рік.

ПЕРЕГОВОРИ З АРҐЕНТИНОЮ ДЛЯ ОБОРОНИ ЗАХІДНОЇ ПІВКУЛІ.

До Вашингтону приїхав з Арґентини бувший начальник ґенерального штабу армії ґен. Карльос фон де Веке для переговорів про забеспеку Західної Півкулі на підставі засад, проголошених секретарем Бирнсом 8. квітня 1946. Ґенерал заявив, що він бажав би собі, щоб Арґентина йшла слідами Злучених Держав у світових справах. Він теж заперечив поголоскам, начеб Арґентина закупила якусь зброю від Советів, хоч Арґентина хоче жити в згоді з усіми краями світа. Оці вісти оприлюднив урядуючий секретар стейту Дін Ачесон.

У Комісії Правил в палаті репрезентантів приняли проект законодавства для міжамериканської військової співпраці після того, як стало звісним, що Арґентина рішучо є включена в плянах для оборони Американської півкулі. Предсідник Комісії Закордонних Справ вніс законопроект про оборону на домагання президента Трумана. У проекті передбачена поміч для Арґентини й інших держав Південної Америки. Плянують однакового роду зброю для всіх американських республік.

Герберт Г. Лімен закидує Обєднаним Державам, що замало піклуються скитальцями

Промовляючи на нарадах Краєвої Мирової Конференції в Ню Йорку, бувший нюйорський губернатор і б. голова УНРРА, Герберт Г. Лімен, заявив, що він дуже заклопотаний трагічною долею скитальців в Европі. А зокрема тим, що Організація Обєднаних Держав ще досі не встановила відповідного апарату, що мав би змогу занятись скитальцями і розвязати скитальчу проблему. Він заповів, що по скінченню репатріяції ще залишиться до пів міліона осіб, які не можуть чи не бажають вертати до своїх країн. Їхня доля дуже непевна, якщо перестане діяти УНРРА. На конференції ухвалено три резолюції, які домагаються від уряду Злучених Держав збільшення допомоги скитальцям та створення окремої міжнародної організації, яка занялась би скитальчими справами після розвязання УНРРА.

ПОШИРЮЮТЬ СКИТАЛЬЧУ ДОПОМОГУ.

Економічна і Соціяльна Рада Обєднаних Держав на останньому засіданні приняла американсько-англійську пропозицію, щоби поширити міжнародню допомогу на австрійських та німецьких жидів, як теж на чужинців і бездержавних, які знайшлися в Німеччині та Австрії не звласної волі, а під примусом. На цьому самому засіданні відкинено пропозицію Росії, піддержану делегатами України та Югославії, що военними біженцями повинна піклуватися країна, з якої вони походять. Представники України і Югославії домагались, щоби уряди тих держав, звідки походять скитальці, могли надсилати скитальцям інформації про ті краї, бо, казали вони, „неточні інформації" зупинили десятки тисяч военних біженців від повороту в ці країни. Це домагання відкинено.

ФИЛЯ НОВИХ СКИТАЛЬЦІВ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗОНІ.

З Американського Військового Управління у Франкфурті над Меном, Німеччина, повідомляється, що за останні три місяці в американську зону прийшло приблизно 25 тисяч нових біженців зі Східної Европи та що можна сподіватися ще дальшого великого напливу, не зважаючи на сильно бережені кордони. Кількість скитальців в американській зоні виносила в травні 355.045 осіб, отже більше, ніж американська окупаційна армія. Між новими біженцями є велика кількість жидів, що масово втікають зі Совтського Союзу до Польщі, а звідтам до американської зони.

СОВЕТСЬКИЙ СПРОТИВ В ЕСПАНСЬКІЙ СПРАВІ.

На останньому засіданні Ради Беспеки Обєднаних Держав вирішувано справу режіну ґен. Франка в Еспанії. Вуло три пропозиції. Окремий субкомітет, який цю справу прослідкував, пропонував передати її Головній Асамблеї Організації Обєднаних Держав з рекомендацією зірвати колективно дипльоматичні зносини з Еспанією, якщо уряд ґен. Франка не уступить до вересня б. р. Англійський представник пропонував це саме, але без рекомендації зірвання дипльоматичних відносин, але це перепало. Советський представник, натомісць, домагався, щоби цю справу вирішила сама Рада Беспеки і то негайно. Підчас голосовання більшість була за пропозицією субкомітету, до якої теж прилучився англійський представник, резиґнуючи зі свого права вета. Зате советський представник, Андрей Ґромико, скористав з права вета та зголосив свій спротив. Це вже другий раз в історії Ради Беспеки використовується це право спротиву і обидва рази з боку Советського Союзу.

З ДОМАШНЬОЇ ВІЙНИ В КИТАЮ.—Не зважаючи на „перемиря", про які доносять пресові аґенції з Китаю майже кожного дня, в краю таки далі ведеться боротьба між комуністичними військовими частинами і націоналістичними. На образку бачимо вояків Четвертої Комуністичної Китайської Армії. Хоч деякі вояки босі, але, як кажуть, всі вони мають наймодернішу зброю. Питання: Хто їм її доставляє? Та на нього не тяжко відповісти.

МОСКВА ОФІЦІЯЛЬНО ЗАПЕРЕЧУЄ КОНЦЕНТРАЦІЮ СВОЇХ ВІЙСЬК

Московське радіо подало офіціяльне заперечення советської урядової пресової аґенції ТАСС, що повідомлення Зулцберґера в Ню Йорк Таймс про концентрацію советських військ в Німеччині та на Балканах є позбавлене всяких правдивих підстав.

ВІЙСЬКОВІ ПОГОЛОСКИ І ЗАПЕРЕЧЕННЯ.

В пресі появилися дальші військові поголоски, тим разом з Близького Сходу. За відомостями з Іраку подається, що вдорозі на Близький Схід є нові американські дивізії, що британські війська зайняли знова усі свої колишні бази в Сирії, та що до Іраку прибула польська армія ґен. Андерса. Дипльоматичні представництва Сирії та Іраку в Каїро, як теж британська Головна Квартира на Близькому Сході категорично заперечують усі ці вістки, за вийнятком тої, що ґен. Андерс прибув до Єгипту та іде до Палестини, відвідуючи подорозі польські війська в Касасіно між Каїром та Суесом і польську військову школу та сімї польських скитальців у Палестині.

ДАВНІ ТРУДНОЩІ НА КОНФЕРЕНЦІЇ В ПАРИЖІ.

Попередня конференція міністрів закордонних справ Чотирьох Потуг в Парижі не дала результату в першу чергу тому, бо советський міністер не погоджувався на американсько-англійські пропозиції щодо мирового договору з Італією. Теперішня конференція натрапляє на ті самі труднощі. Британський міністер Ернст Бевин, пропонував на останньому засіданні, щоби союзники відложили свої домагання відшкодовань аж до того часу, коли Італія відбудується настільки, що зможе їх платити. При цьому додав, що внаслідок приступлення Італії до війни Англія зі всіх союзників понесла найбільші втрати. Советський міністер закордонних справ, В. Молотов, противився пропозиції Бевина, домагаючись, щоб Італія платила відшкодовання Советському Союзові зі своєї щорічної продукції.

СОВЕТИ ПОГОДЖУЮТЬСЯ НА КОНТРОЛЮ АТОМОВОЇ ЕНЕРГІЇ.

Советський Союз погоджується на дискусію в справі контролі атомової енергії на базі американських пропозицій.

БОРОТЬБА В ПАЛЕСТИНІ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

З Єрусалиму повідомляють, що жидівські екстремісти схопили в Тель Авів пять британських офіцирів, а в Єрусалимі двох офіцирів убито. За схопленими шукають великі зеднання поліції та війська. Останні акти жидівських екстремістів витворили нове положення, через яке сподіваються проголошення в Палестині виїмкового стану.

СОВЕТСЬКА КАМПАНІЯ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ.

В останньому часі советська преса й радіо скріпили свої виступи проти Туреччини, закидуючи їй цим разом переслідування курдів. Рівночасно ведеться відповідну пропаганду серед самих курдів, намовляючи їх до виступів проти Туреччини. З турецького боку стверджується, що ці виступи советської Росії є тільки повторенням і продовженням давного імперіялізму царської Росії.

КОМУНІСТ НА ЧОЛІ ЧЕСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

Президентом нового чеського парляменту вибрано комуністичного провідника Антона Запотоцького. Заступниками президента вибрано двох соціял-демократів, одного демократа, одного католика і одного комуніста.

РЕВІЗІЯ АНҐЛЬО-ЕҐИПЕТСЬКОГО ДОГОВОРУ.

Англійський уряд запропонував провірку дотеперішнього анґльо-еґипетського військового союзу, що його тепер розглядає еґипетський уряд. Президент еґипетського сенату назвав цю пропозицію „доброю".

З ПРОЦЕСУ МІХАЙЛОВИЧА.

Підчас судового переслухання дальших обвинувачених в процесі провідника сербських четників, ґен. Дражі Міхайловича, в Білгороді, двох офіцирів-співробітників Міхайловича — потвердили співпрацю четників з німцями та хорватськими „усташі", що були в союзі з німцями.

АМЕРИКАНСЬКЕ ЗБІЖЖА ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ.

Сільсько-господарський відділ Американського Військового Управління в Німеччині повідомив, що в місяцях квітні і травні одержано з Америки 99,000 тон збіжжя та 44,000 тон картопель і ярин.

ПОВІШЕНО ЯПОНСЬКИХ ВОЕННИХ ЗЛОЧИНЦІВ.

В Сінгапурі повішено 8 японців, засуджених военним судом на смерть за поповнені ними военні злочини. Між повішеними є теж віце-адмірал Теісо Гара, бувший командант японської фльоти на Андаманських островах.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число в суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗА КРАЩІ УМОВИНИ ДЛЯ ВСІХ ПРАЦЮЮЧИХ!

Филя страйків, що заливала останніми часами цілий наш край, видвигнула потребу перевірки цілого робітничого законодавства. Можна сказати, що суспільність переконується, що страйки це перестаріла зброя, яка не надається до модерного життя. Це добачують навіть самі страйкуючі робітники. Бо хоч вони добиваються далі страйками кращих умовин праці та більшої заробітної платні, що їм слушно належаться, то проте загал нераз з ними не симпатизує. А не симпатизує не тому, що не годиться з ними і з їхніми домаганнями, але тому, що страйк спричиняє їм великі невигоди і втрати.

І ще одно, що є дуже важне, а на що хочемо звернути властиву увагу. Це є те, що страйки часто веде певна сильна робітнича юнія, що добре зорґанізована і впливова, та з якою через те мусять всюди рахуватись. А буває, що саме ця ґрупа є навіть нераз „добре" платна в порівнанні з міліонами інших робітників, що заробляють далеко менше. Не треба далеко шукати, а тільки взяти під увагу масу т. зв. „білоковнірцевих робітників", що завжди були низько оплачувані. Те саме є і нині, а вони теж потрібні. Крім цього многі з них це ніщо інше, а справжні чорні робітники.

Вже з цього, що тут сказане, видно наглядно, що ми ввійшли в цілком новий період суспільного життя. Те, що було вчера добрим, нині є недостаточним або злим. Техніка і темпо цього життя так поступили вперед, що й мала прірва у чомусь відбивається тяжко на цілости життя, на цілій суспільности, а не на одній фабриці чи на одному підприємстві, чи на робітниках і підприємцях, що з ними звязані. Наше господарське та комунікаційне життя стає одною великою машиною, де кожна частина стає щораз більше залежною від другої. Ось та машина мусить постійно й правильно функціонувати, що є в інтересі нас усіх. І з цеї точки треба виходити, коли беремось шукати способів, як зарадити страйкам і безробіттю, задержати далі приватну ініціятиву в господарстві, чи піднести життєву стопу робітництва, безогляду на те, де воно працює і яку роботу виконує.

Один законопроєкт чи другий, що являються **хвилевим** реаґуванням на одну чи другу подію, є **тільки хвилевою** зарадою, а не полагодою отих пекучих проблєм, що про них згадано. Один з таких проєктів, може йти більше на руку робітникам, а другий капіталістам. І відповідно до цього, який є настрій в конґресі, може перейти один чи другий проєкт і стати законом. Але чи це є справжня полагода? Ні. Та на таке тепер заноситься. Тут треба полагоджувати справи так, щоби виграло загальне добро, а в ньому — всі працюючі.

СЕРЦЕМ І РОЗУМОМ

В одному з останніх чисел „Свободи" надруковано за „Ню Йорк Таймс"-ом повідомлення про черговий наступ большевиків на воєнних скитальців. До цього треба додати, що большевики в своїх нападах покликуються часто на анґлійську та американську пресу, в якій нераз пишеться, що з таборів воєнних біженців керується робтою, зверненою проти Советів на окупованих ними територіях. На засіданні Економічної та Соціяльної Ради Обєднаних Держав навіть відчитано відповідні уступи з часописів лондонський „Таймс" та „Ню Йорк Таймс", які мали би це потверджувати.

Це з черги насуває думку про джерела подібних інформацій в закордонній пресі та про доцільність подавати інформації на ці теми в українській пресі в такій формі, як це деякі ґазети досі робили. Їх реального, позитивного наслідку, докищо, годі добачити. але вони вже стали базою та арґументом ворожого большевицького наступу на ці сили східних та південно-східних европейських країн, яким пощастило вирватись спід большевицького ножа та врятування яких висувається на чолове місце завдань відповідних національних ґруп на території західних демократичних держав, насамперед в Америці. Політичне положення післявоєнного світу ще далеко не прояснилось, а з розгромленням націстівської Німеччини та її сателітів цілий ряд старих і нових проблєм не тільки що не розвязано, але в деяких випадках ще більше заплутано. Здається справа ясна, що сьогоднішня політична обстановка, не може вдержатись на довшу мету, але це ще цілком не означає, що вона мусить бути розвязана так, як ми собі того бажалиб. Тому завжди треба приготовитись на всякі можливі й, здавалосяб, неможливі та на бажані й небажані несподіванки.

Вміти предвиджувати, розуміється, предвиджувати правильно — це найбільша політична мудрість і, якщо хвилеві обставини та можливості їх дальшого розвитку не можуть рішати в таких основних справах, як сама потреба боротьби за визволення народу, то власне цеї політичної мудрости не можна іґнорувати в засобах, розмірах та самому веденні боротьби. Звичайно, в цих справах можуть рішати насамперед ті, хто боротьбу веде та нею керує. Натомісць, як іде про самі тільки інформації про неї, то тут насамперед треба керуватися їх доцільністю в кожночасній політичній обстановці. Кожний мусить погоджуватись з потребою інформацій, і якщо тут може бути будь-що спірне, то насамперед їх форма. В недавній статті „За правильну оцінку української справи" ми твердили, що ядром визвольної боротьби народу є боротьба в самій поневоленій країні. Льоґічним висновком буде теж твердження, що все інше є справою другорядною, відповідно підпорядкованою цій боротьбі. Передавання інформацій мусить служити боротьбі, а не навпаки, щоб ці, хто інформації передає, капіталізували цю боротьбу для будь-яких вузьких і **хвилевих** справ. Звичайно, ми це не говоримо у формі закиду, бо ми переконані, що все це, що під цим оглядом досі в українській пресі на нашому континенті робиться, подиктоване глибоким патріотизмом та бажанням і доброю волею допомогти справі. Діло тільки в тому, що дати серцю волю, воно може завести теж в неволю. Тому крім доброї волі реба керуватись теж політичним розумом, головно, як іде про форму цих інформацій. Загальне політичне положення сьогодні таке складне, його дальший розвиток має такі найрізнородніші можливості, що від цих людей, які подають пресі інформації про визвольну бортьбу, годі булоб вимагати абсолютного всестороннього знання цього положення на всіх теренах. Крім того, люди, отже і ми, можуть помилятися, а інформаціями недостосованими формою до вимог часу і терену, можна в однаковій мірі як допомогти, так і пошкодити справі. Випадок з новим наступом большевиків на скитальців, базований власне на пресових інформаціях, це потверджує. Тому: зі серцем до боротьби, але з розумом до інформацій!

Левко М.

ПІД ЗВУКИ МУЗИКИ

(Спомини очевидця надіслані з Европи для „Свободи").

Читаючи ґазету „Свобода" (за березень 1946) натрапив я на оповідання доктора Івана Чинченка про „Першу советську окупацію Галичини в 1939-41 рр.", де він розповідає й про вивезення галичан за, так званою „їхньою згодою" на працю до московської кольонії „Савецкой Украйни", у „всесоюзну кочегарку" — Донбас. А тепер хочу й я переказати дещо про сумну дійсність в якій були опинилися наші брати галичани, потрапивши до советського „раю". А „рай" той був справжнім дантійським (якщо не більше) пеклом, навіть для „звиклих" наддніпрянців. А вже галичанам він видався мабуть ще гіршим, якщо прийняти до уваги умови життя галичан у кол. злиденній Польщі та умовин життя, наддніпровя під „горячими" проміннями „сонця" Сталінської — даруйте — конституції.

Був початок жовтня місяця 1939 р. Виконання службових обовязків робоїдного співробітника одного з Наркоматів так званої Української Сов. Соц. Республіки, закинуло мене в далекий від центру куток нашої великої рідної України — в Донецький Басейн советсько- московську „кочегарку" як любили большевики його називати, уникаючи цим навіть натяку, що це частина України. Мандруючи по Луганщині, цебто т. зв. Ворошиловградській області, з району в район, з установи в установу, з орґанізації в орґанізацію я, советський „віслюк" мусів не лише фізично, але й морально поневірятись. Бо людина, що приїхала з „українського" центру, хоч би вона була другим Постишевим, потрапляла в Донбасі в республіку в республіці. Інакше кажучи, приїхавши в Донбас із „української" столиці, людина з довжелезним „мандатом„ на руках, масою уповноважень і інструкцій, ставала перед фактом, що вона приїхала, якщо не в Москву, то провінцію московську. Ну, а звідси вже й усі наслідки витікають.

Якщож узяти до уваги ще й те, що перебуваючи в „своїй" столиці ви могли ще деінде почути українську мову, хоча з уст убиральниці установи, чи курієра-сторожа, то в Донбасі і цього не почуєте. Ґазета райцентру Лисичанська (що в укр. мові має назву Лисиче над Дінцем) маючи назву „Лисичанський Робітник", отже українську, вся була щоденно задрукована матеріялами виключно на російській мові. І лише коли не коли, напевне за вказівками, кимись особливими, „вищувано" якесь розпорядження влади в перекладі на українську. А треба сказати, що це було не випадком, а системою, навіть коли вся селянська маса довкола міст і робітничих, біля шахт, виселенців розмовляла лише українською мовою.

Можете уявити, які то були тортури з тією мовою для людини, яка навіть за шалу советської русифікації після 1933-34 р., а особливо по 37-38 роках, не могла терпіти: „чавокання", „какання", „штокання". А тут що на крок, не лише не розуміють твоєї „хохлацкой" мови, а просто — іґнорують. Більш того, людина, що приїхавши з центру, з портфелем, та розмовлялаб українською мовою, її справа зарані пропаща: нічого „не просуне", нічого „не розвяже", а якщо й перейде на „общесоюзную", то все одно її авторитет захитаний і — справа в цілому „дохла"...

Ось у таких умовах працюючи в рідній, не своїй землі, після цілоденної біганини, сварках з директорами, „людина з центру" на вечір, як кажуть, хоч викрути: від поту мокра, зденервована, втомлена, розбита, не рада не тільки собі, але й світ бачити. Такі були умовини, коли „наші верховоди" змовившися з Гітлером вчинили „братолюбний" вчинок — подати „руку помощі" „западним украйонцам".

Так якось склалось, що переїжджаючи залізницею з одного району в другий, випало, що на станцію Д. прибув я трохи зарано, десь біля 3 години ранку, і поки розвидніло перебув в приміщенні стаційного буфету. Стаційка була невеличка, а тому всі пасажири, хоча з трудностями вмістилися в одній кімнатці, бо тут були і столи й стільці, чого в сусідній кімнаті не було.

Публіка сиділа й куняла або гомоніла собі. Їсти в буфеті нічого не було крім ситра та квасу. Треба сказати, що в той саме час і по всьому Донбасу тажко було щось знайти їсти. Якщо до дня, як червона армія „подала братню руку" „жертвам капіталізму", у Донбасі в містах, робочих виселках, по закритих розподільниках, можна було „дещо" купити масла, ковбаси, сала, горілки, вина, було й туалетне мило, чого ні в Києві, ні в Харкові, чи Одесі і в день зі свічкою не можна було знайти, хіба що в закритих розподільниках НКВД чи військових, то з першого дня війни з Польщею, все, навіть у Донбасі — як корова язиком злизнула, чи мітлою хто вимів.

Змучений денними перипетіями, а до того ще й їдучи ніччю з району в район в залізничому ваґоні не міг заснути, бо доводилось пересідати, я, сівши в Д. за стіл, дернув такого хропака, схилившись, що мабуть, якби не музика, що раптово гримнула була під вікном на пероні в 5 ранку, то може спавби й до обідньої пори. Але музика так „рявкнула", барабан так задухкав, що всі пасажири, що куняли, а то й спали, як я, схилившися на стіл, з переполоху посхоплювалися, як опарені.

Кинулись до вікон в надії побачити, що там за подія, але всім не вистачило місця. Тоді частина кинулась на перон. Але на дверях стояли... аґенти НКВД, цебто стаційного відділу УҐБ (Управління Державної Безпеки), й на перон нікого не пропускали. І ось у цей час на першу колію підїжджав пасажирський потяг з напрямку Харків-Ростов.

Спершу гадали, що прибуло якесь велике начальство, однак, виглядаючи в вікно з буфетної кімнати, я запримітив, як у двох ваґонах видно було червоні прапори, а до того ще й людей якихось незнайомих. Вони були чисто й гарно зодягнені, в капелюхах більшість, що в совдепії було не в моді й на кожному краватка, тоді як „наші" носили цю „розкіш", хіба що „знатні" люди. Побачивши цих чужинців", дехто вирішив, що це приїхала якась робітнича чужоземна делеґація, тому її й зустрічають з оркестрою.

Зацікавившись цією новиною, тим більше, що мав ще чимало часу, вирішив і я, як інші вийти на перон і був би туди не потрапив, колиб не мав „особливого" вигляду. За вигляд цей мушу от що сказати:

В совдепії, особливо в останні перед війною роки, уніформа була понадусе. Особливо військова уніформа, поруч з нею й уніформа ТСОАвіохему (це була цивільна, але військовізована орґанізація „Товариство Співдіяння Оборони в галузі авіяції й хемії). А поруч із цим партійні керівники, що було надто модно, майже всі були умундуровані. Тому, якщо ви десь появляєтесь, де вас не знають, в військовізованій уніформі, вас не лише не питають про будьякі посвідки, а якщо ще маєте й „міністерського" портфеля — просто числять, якщо не партійцем високого „пошибу", то так, якоюсь особою малодосяжною. Ця костюмерія й „наркомівські" течки часто густо допомогали виконувати й службові завдання.

Ось такий особливий одяг, чи радше вигляд, допоміг і мені, яко наркоматівському співробітнику, вийти на перон без найменших перешкод.

На пероні станції я побачив, що крім оркестри з десяти чи дванацяти осіб було ще кілька чоловік (щось десятків півтора) робітників-шахтярів. Вони стояли зі своїм червоним прапором, **виструнчившися**, як на параді. Оркестра ґрала коли потяг ще не став, але як тільки він зупинився, замовкла й музика. Зате ледь показався один з прапорів, що були з цією „делеґацією" в ваґоні як робітнича оркестра заграла інтернаціонал.

За пару хвилин з двох ваґонів вийшло щось понад сотня людей. Стали вони розгублено біля ваґонів; з ними було два прапори... червоні і, як належало, супровідник. Однак супровідник не був їхнім, а „тутешній", що видно було й з одягу й з його швидких, обізнаних рухів, погукування, покрикування, а головне по „шпаляру" (пістолю), що висів збоку під полою.

Хоч на перон не пускано, однак така подія, як поява на цім терені „чужинців", потягла людей і вони різними способами діставалися сюди, аби побачити все це навласні очі. Чимало й пасажирів, що зійшли з потягу, теж рушилися тут, не йдучи ні до вокзалу, ані будькуди.

Оригінальна картина була спостерігати робітників „чужих" і наших. Наші робітни-

---

ФЕДОР КРУШИНСЬКИЙ

Я БАЧИВ НІМЕЧЧИНУ!

(Байки та дійсність про гітлерівщину)

61)

3.

Не мали рятунку від жаху й смерти тільки „білі" раби Німеччини — східні робітники. Можна припустити, що німці мали й спеціяльну „бомбову політику" щодо „остарбайтерів", бо наче навмисне підставляли їх під бомбову небезпеку, в кожному випадкові, для оборони життя східніх робітників не було ніяких приписів, хоч якраз ці робітники найбільш наражалися на смерть.

Вони жили в більших, чи менших ляґерах або в середині міст, або під містом, біля самісіньких, чи в самісіньких фабриках і промислових пунктах. А ці фабрики й промислові осередки якраз і були найпильнішим обєктом нальотів і бомбування. Ляґери стояли відкрито, побудовані з деревляних бараків, а в осьми тисячах ляґерів для східніх робітників не було ні одного бункера, ні одного певного сховища. Що більше, будування бункерів для східніх робітників було гостро заборонене, а вступ до німецьких бункерів був для них заборонений ще гостріше. Таких нещасливих, які підчас самого бомбування сховаються необачно в німецький бункер, викидала поліція під бомби! Не вільно східньому робітникови, чи східній робітниці ні сісти рядом з німцем, чи німкинею, ні їхати в тому самому ваґоні, не вільно їм доторкнутися до одежі громадянина „вищої раси", бо це було порушенням і сплямуванням самої засади про „вищу расу".

Отже, навіть в обличчі смерти, навіть там, де королі рівні з пастухами, де нема різниці між звіриною й людиною, навіть там німці були „вищою расою", „народом-панів", або як вони казали по-німецьки: „герен-фольк".

Німці силою привезли до себе до трьох міліонів східних робітників і не дали їм навіть такої забезпеки й охорони від смерти, яку господар дає псові від дощу! Східніх робітників зганялося в ляґері або до рівчаків, викопаних в ста кроках від бараків самими східніми робітниками, або до тих ям, де зимою переховувалося картоплю, а в тих рівчаках і ямах катували їх американські й інші бомбовики. Хоч ті рівчаки й ями не скрізь були, отже, наші люди в більшости так і лишалися в деревляних бараках підчас того, як тисяча, або дві тисячі бомбовиків скидають тисячі бомб на місто й ті бараки. Було багато випадків, що від бараків і людей в них не лишалося після бомбування ніякого сліду, а кістки треба було шукати триста-чотириста метрів від місця, де стояв ляґер, як що кістки не згорять таксамо.

Але найстрашнішою драмою наших людей були подвійні катовання, бо й такі були. Власне, німці зі зброєю в руках забороняли, чи не давали нашим людям рятуватися від смерти! Як це й не здаватиметься нелюдським, неймовірним і жахливим, але так було. Не знаю, яка кількість загинула подвійно катованими, але знаю, що загинуло багато — від німецької кулі й американської бомби водночас.

Перший випадок подвійно катованих ствердив я особисто в Норемберґу, куди я приїхав після першого бомбардування, в березні 1943 року.

Минуло кілька днів, як я почав своє урядування при обласній управі „Німецького Фронту Праці", в ролі опікуна східніми робітниками, як мене закликав до себе „партайґеносе" Майєр та подавши до відома, що жертвами останнього нальоту на Норемберґ було й 119 східніх робітників, він попрохав мене, щоб я прийняв участь у похоронах тих жертв. Я сказав, що це мій обовязок і він не потрібував мене прохати, а тільки повідомити. При цій нагоді я спитав його, які то люди, при яких обставинах загинули та чому їх загинуло так багато? Мій шеф німецький відповів мені, що в більшости загинули українці з Дніпропетровщини, Полтавщини й Харківщини, хлопці й дівчата, сама молодь. Додав, що вони працювали в тій самій фірмі, а в момент нещастя в ляґері було кількасот людей, які лишень чудом врятувалися.

Ця вістка дуже пригнобила мене, але я відчув, що мушу довідатись особисто про цю траґедію, найкраще, побалакавши з людьми.

Докладніше, то це був тільки симфонічний похорон, бо люди вже були поховані, а тепер лишень урочисто й належно віддасться їм останню послугу. Зприводу цієї події мав приїхати священик з Берліна та відправити панахиду. Поховано в могилах навіть не людей, а части людського тіла, може докладно й не приналежні до тієї самої людини, бо хтож пізнає, до якої обсмаленої голови належить той, чи інший порозриваний тулуб, або нога? Навіть цілих трупів не можна було впізнати, їх могли **ствердити** лишень близькі люди, або товариші погибших. Іноді трупом був лишень кістяк, з подриваними ногами, чи руками, або тільки череп, а решта тіла обсмалена, хоч і не перегорівша. Деякі кістяки мали руку, або ногу необсмалену — дивні нищення робить бомба, але більшість тіл була порозривана.

Про все це я довідався від наочних свідків нещастя, від товаришів тих жертв, тоб-то, від самих східніх робітників і робітниць з того траґічного ляґеру, які прийшли, чи вірніше, яких привели на похорон. Зібралося їх до трьох тисяч земляків і землячок, з різних таборів, аби віддати останній поклін тіням 119-ти мучеників і мучениць, що загинули такою лютою смертю — на чужій землі, за чужу справу.

(Дальше буде).

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читання веде до просвіти. А просвіта — це сила.

ШЕСТА КНИЖКА "THE UKRAINIAN QUARTERLY"

В останніх днях травня опустила друкарську машину нова, шеста книжка українського квартальника "THE UKRAINIAN QUARTERLY", публікації Українського Конгресового Комітету. Вона вже в руках читачів і вони мають змогу оцінити її вартість для справи інформації англьосаського світа про Україну. Три роки тому, коли таке видавництво було тільки мрією американських українців, можна було чути голоси, що громадянство зі запалом приняло появу такого журналу, що в поважний спосіб інформував би англьосаський світ про Україну. Нині коли ця мрія стала дійсністю і що три місяці на книжкових полицях американських бібліотек появляється стостерінкова книжка виповнена першоклясним матеріялом про Україну спід пера компетентних авторів, не видимо того великого запалу збоку громадянства, щоби таку корисну річ підтримати, матеріяльно-жертвами та масовою передплатою.

Здаємо собі з того справу, що український квартальник своїм рівенем може й за тяжкий для пересічного американського українця, для якого англійська мова не є його матірною мовою, одначе це не звільняє американсько-українського громадянства матеріяльно поперти це видавництво та пренумерувати для тих, що можуть його читати та будуть читати.

Часто нарікаємо, що наші діти відчужуються від рідного українського пня, що їх не інтересує Україна, країна їх батьків та дідів. Та нарікаћням не поправимо того стану, коли самі не станемо працювати над тим, щоби нашій дитині впхнути в руки книжку, що інформувалаб її в поважний спосіб про Україну. Саме до такої цілі знаменито надається український квартальник, який порушує не тільки справи з обсягу українського минулого, української культури, але також сучасні справи, животні для українського народу та для цілого світа. Спробуймо тільки дати українській дитині одну книжку "THE UKRAINIAN QUARTERLY", а побачимо, що дитина попросить про другу та стане інтересуватися тим народом, з якого вийшла.

А як не можемо українського квартальника самі читати, чи не маємо ми дорослих дітей, так даймо його читати нашим американським приятелям, передаймо його до місцевої публичної бібліотеки, а зробимо за малу суму, $4 річно, величаньску роботу вірної інформації американського громадянства про Україну, про український нарід та про його змагання до волі.

Даючи грошеву жертву на видавання українського квартальника не даємо нікому милостині. Даємо собі самим, бо помагаємо інформувати американців та весь світ, що говорить по англійськи, про себе самих, про той нарід, до якого належимо. Інформуючи американців про український нарід, про його минуле та про теперішню боротьбу за незалежність, підносимо повагу американських українців і себе. Оце ті причини, які повинні спонукати американських українців масово стати передплатниками "THE UKRAINIAN QUARTERLY".

На жаль не бачимо того масового заінтересування збоку американських українців. Навпаки, куди більше є заінтересування збоку американців неукраїнського роду. Не хочемо наводити голосів сенаторів, американських конгресменів, професорів американських университетів чи журналістів, що пишуть про українсько-американський журнал. Але найменше голосів признання чуємо збоку американсько-української інтеліґенції і це явище прикре, оскільки не загрозливе. Фактом є, що українсько-американська інтеліґенція у львиній частині зовсім незаінтересована справою того видавництва, з якого вона моглаб багато навчитися про справу, яку вона силою свого покликання обовязана заступати перед широким американським світом. Це кілька загальних уваг як вступ до звідомлення про чергову шесту книжку "THE UKRAINIAN QUARTERLY".

Шеста книжка розпочинається редакційною статтею „На Передодні Мирової Конференції". Стаття ставить українську справу в цілости перед трибунал міжнародного зібрання та вказує на неполадання справи в першу чергу свіжо окупованих українських земель Советами, дарма що Совєти ці землі вважають за свою власність та доконують над населенням насильства, над їх свободою особистою та свободою віри.

Та не тільки західно-українськими землями, свіжо окупованими большевиками, мусить занятися міжнародна конференція. Якась міжнародна організація мусить вглянути й в східну Україну, у якій стогне 40 мілійонів українців під чоботом кремлівського варвара. Немає там практичного примінення й одної свободи, дарма, що чотири свободи людини окреслені президентом Рузвелтом стали ідеольогічною основою нового світового порядку.

Відомий американський журналіст Вилієм Генрі Чемберлин в статті „Українська Боротьба за Волю" порушує активну ролю українства на рідних землях, яке бореться ще й тепер за свою національну душу з усіми окупантами. Тепер Українська Повстанча Армія зводить боротьбу з совєтським окупантом.

Новий співробітник українського квартальника, професор стейтового каледжу в Сен Франсиско, д-р Флойд Кейв, обговорює справу советської заграничної політики та переводить бистру аналізу тої пропасти, яка існує поміж словами та ділами Советів. Автор виказує двоиличність совєтської політики, передовсім супроти України, що паде жертвою такого рафінованої облуди перед світом та грубим насиллям на місцях.

Професор Колумбійського Університету, Кларенс Манінґ, дав до тої книжки статтю „Стан України в 1946". Автор відомий знавець української справи зі становища теоретичних дослідів та зі становища практичних обсервацій підносить величезну помилку, що її зробили аліянти 1918 року, переочуючи справу визволення України та віддаючи український нарід під панування нотирох сусідів. Цей блуд нині мститься на самих аліянтах. Справедливе поладнання справи України згідно зі засадами Вилсона про самоозначення народів змінилоб положення у світі до непізнання. Нині аліянти є в куди гіршому положенні, бо Росія є нині потугою, а тоді східна Европа була пусткою, яку можна було наладнати по власним плянам.

Молодий українсько-американський вчений, Лев Добрянський, пише статтю „Зловіщі Признаки Поділеного Світа". Автор розбирає факти нинішнього міжнародного положення, які недвозначно свідчать, що світ нині вже поділений виразно на два табори, на табор демократичних націй, оборонців свободи людини, та на світ тоталітарної Совєтської Росії з її поневоленими сателітами. Цей поділ це зловіщий віщун нової катастрофи для світа, коли вона не буде відвернена вчас.

Проф. М. Чубатий, редактор журналу "THE UKRAINIAN QUARTERLY", дає в цій книжці статтю під заголовком „Українське Підпілля". Стаття на основі безсторонних та критично оцінених джерел — чужих та своїх — дає образ розвою українського революційного визвольницького руху на українських землях в часі теперішньої війни. Перед читачем розвивається фільма українського активізму в часі теперішньої війни. А ця українська активність звернена проти всіх окупантів української землі, проти Німеччини, Росії та проти Польщі. Стаття інформує свого та чужих про ту сторінку життя українського народу, що її перед світом досі пильно закривали всі окупанти української землі.

Шеста книга українського квартальника кінчається оглядом нових книжок в англійській мові, що мають якусь стичність з Україною та оглядом американських й англійських журналів, що порушують питання виразно українського характеру або питання близькі українській справі.

Перед американсько-українським громадянством новий плід праці гуртка інтелектуалів українського та неукраїнського роду, що хотять служити слушній справі визволення українського народу. Та з черги питання, як служить цій самій справі збірнота американських українців. „Ди Юкрейнієн Кводерлі" доходить нині не тільки до біля 600 провідних американських діячів, але наш журнал обслугує провідних людей Канади, Англії та англійського комонвелту. Він доходить до Полудневої Африки, Австралії, а навіть до Нової Зеляндії. Він відомий теж в Полудневій Америці.

Все це робиться скупими засобами Українського Конгресового Комітету при співпраці малого гуртка американських українців. Брак фондів не дає змоги розбудувати якслід адміністрацію журналу, тому українські читачі, що дістають журнал, мусять дбати, щоби начас відновити передплату, щоби в час платити залеглі довги без зайвого упоминання. Точним сповнюванням своїх обовязків читачі також помагають частинно праці при появі того журналу.

Річна передплата українського квартальника коштує $4. Замовляти треба на адресу:

THE UKRAINIAN QUARTERLY
11 E. 7th St., New York 3, N. Y.

Англійська преса про українських повстанців

Українська Інформативна Служба з Лондону подає за лондонським „Таймсом" такі інформації про українських повстанців:

„Таймс" (9. 5.) в великій статті, присвяченій УПА (Українській Повстанчій Армії), празький дописувач дає досить прихильний образ боротьби українських повстанців на Лемківщині і Холмщині проти Росії. Кореспондент представляє дії УПАрмії як боротьбу українського народу за незалежність взагалі, а зокрема в обороні населення тих районів, що примусово виселюється з своїх дворів до СССР. Бандерівці розпочали боротьбу на широку скалю вже від березня місяця між Словацьким кордоном і лінією Курзона. В цім районі польська влада не існує, а ті селяни, що лишилися, самі українці. Мала кількість поляків, що тут була, зникла. Кореспондент, що на Великдень був у цих небезпечних районах на північ від Лупківського пасу в бік Саноку, бачив, що майже на милю від с. Лупкова, всі села і станції були цілковито знищені. Здалека доносився гук тяжких гармат. За дня бандерівці сидять в лісі, а для военних операцій виходять в ночі. Коло села Раби відступаючі поляки спалили кілька українських сіл, „пацифікуючи" населення. Бандерівці нищать головно мости, комунікаційні лінії, урядові будинки і т. п. Краківський „Дзєннік", який дістався до рук кореспондента, пише, що бандерівці виступають лише проти комуністів, і зве їх очевидно фашистами. Подібну ж кампанію веде і чеський уряд в своїх відозвах, виданих у відповідь українським відозвам.

З розмови з одним бандерівцем кореспондент довідався, що українські повстанці не є ані фашисти, ані анти-семіти, як твердять їх вороги. Їх єдиний ворог — це російський большевизм. В цій околиці завданням УПАрмії в даний момент є перешкодити насильному виселенню української людности, на схід від Курзонової лінії. Цим пояснюється їхні напади на лінії сполуки. Коли це так, пише дописувач, то акція бандерівців напевно знайде велику симпатію не лише серед жертв насильної „репатріяції", але й серед українців Чехії і Закарпаття, щойно анексованого СССР. Деякі родини з Засяння, виселені з своїх селищ, удалися на Херсонщину, але незабаром повернули назад, незадоволені з умов життя в СССР. Деякі виселені пристають до УПАрмії, деяких українців, виселених з Засяння, большевики завертають з кордону назад, збільшуючи і без того великий хаос на тих землях. УПАрмію дописувач називає „добре вишколеною армією". Повстанці, які крім того ділають на Буковині і Волині, ділають загонами по 200-300 людей. Вони виступають збройно проти всього окупанта України. Їх армія не лише добре вишколена мілітарно, але й добре дисциплінована, бо кривди населенню не робить. Носять хакі-однострої з традиційним українським Тризубом на шапках. Територія, на якій ділають повстанці - українці, замешкана тою самою нацією, і це надзвичайно скріплює їх силу і становище та завдає великих клопотів чеському і польському урядам.

„Манчестер Гардіян" (8.5.) в статті „На польсько-російській границі" подає звіт з діяльности українських повстанців, написаний в Лондоні і мабуть інспірований поляками. В нім часопис старається представити (в кривім зеркалі) діяльність УПАрмії. Автор твердить, що діяльність укр. повстанців поширюється на райони Білостоку, Люблина і Ряшева. Інсинується, що повстанці свого часу разом з німцями винищували поляків. Поінформований автор твердить, що укр. повстанцями командують подекуди советські старшини (не в однострох), що цілковито можливе, але очевидно, річ іде про тих українців старшин сов. армії, які перейшли до УПА, щоб боротися проти Росії. Автор дальше доносить, що українські повстанці палять польські села, але що польська армія і міліція такі великодушні, що випускають на волю злапаних українців. З дальшого виходить, що „українці перед тим заселяли ці райони", в яких оперує УПА і в яких палить „польські" села! Отже, як стверджує сам автор, ці райони заселені українцями, звідки — на підставі умови між Варшавою і Москвою в Ялті, — наше населення мало забратися на схід від Курзонової лінії. Населення забирається лише під натиском, палить свої обійстя, щоб вони не діставалися новим польським кольоністам, а само часто повертає назад в рядах УПАрмії. Чи ті „польські села", про які пише автор, не є українські, примусово віддані в посідання новим польським кольоністам? І чи не ці „польські села" палять вчорашні їх українські мешканці в рядах повстанців? Доносить автор теж, що польські власті безсилі стримати повстанчий рух в тих околицях.

„Нюс Ревю" (9. 5.) в статті „Знову повстанці" доносить про активність „бандерівців" на Словаччині, Лемківщині і Холмщині. Бандерівці — це „протикомуністичні повстанці". За варшавськими звітами в границях теперішньої Польщі іде горожанська війна. Ядро повстанців це „українські націоналісти, які ставлять опір депортації українців до Сов. України". За звітом автора, за останні шість місяців укр. повстанці зруйнували 25 міст". Цілі польські дивізії треба посилати на боротьбу з ними. Часто ці повстанці в день є мирні селяни. Сотні не маючи змоги вернутися до „мирного життя, воліють „плюндрувати". Чому селянам тяжко вернути до мирного життя — це питання залишається по областю зацікавлення автора.

ки, видно теж зумисне вирядились, хоч може, з наказу начальства. Але, Боже, яка велика була різниця цих двох груп, що стояли одна проти одної! Як небо від землі! Та й усе це було нічого, колиб раптом не виступив голова районової професійної спілки (шахтярів) та не звернувся до їх із промовою, називаючи „родними братьями" „асвабождьонними із капіталістічєскова рабства буржуазной Польщі".

Тут тільки нарід, що кількісно зростав на пероні, догадався, що перед ними „буржуї" з Польщі. І дивуванню не було меж. Більш того, почутно було навіть такі репліки, як: „О, видно з бідного краю приїхали!"... А коли ж у промові голови профспілок виявилось, що ці „чужаки" приїхали працювати в Донбас, тоді потихція залунали між публікою і такі нотки: „Ага!... Закортіло совєтского раю скоштувати!... Скоштуйте, скоштуйте!... Знатимете почому в нас гребінців десяток!..." — „Тікатимете, хлопці, аж свої шляпи (капелюхи) погубите!... — „І костюмчиків своїх тут позбудетесь!" — докидали інші.

І все це дійсно було, як напророчено. Бо вже через місяць більшість з цих „чужинців", що оказалися нашими братами галичанами, примусово привезеними в Донбас на працю, не лише попродали свої костюми або пообмінювали на харчові продукти, „позгонили", цебто теж попродали „дзигарки" й перстені в кого були, але й самі розбіглися, хто куди потрапив.

Робота була незвичайно важка. Треба було не лише мати звичку до цих пекельних умов у яких працювали совєтські шахтярі, але й бути справжнім тяглом, не знати інших умов праці „буржуазної" Европи, не розуміти того, що можна і треба працювати інакше, здобувати стільки ж, а напружуватися менше. Але тут саме було те, що чого не знали совдепські шахтярі, тягнучи за звичкою як віл воза, те знали „чужинці", яким не лише важко, а сливе не можливо було, опинившися в цих умовах, сівши на голодний пай харчів, звикнути до чого звикли „тутешні".

Зітхнув я відходячи від цієї комедії, а заразом і трагедії. Розходилася також і публіка з перону іронічно посміхаючись з того, що „польська буржуазія" така „нещасна" й „обдерта", а ми в „раю" незабаром ходитимемо в адамовім костюмі.

Еспанія — країна прошаків

(Надіслане з Евро пи до „Свободи").

Senorito, por Dios, deme una limasna! Добродію, ради Бога, дай милостиню! Це фраза, що день і ніч переслідує вас у Еспанії та яку можна вважати символом цеї країни. Мадрид — це справжня столиця прошаків. По домах, на вулицях, на зупинках трамваю і в метро, на кожному кроці й з усіх закутків величезна армія прошаків простягає до вас руки й автоматично повторяє: Ради Бога, дай милостиню. Діти, жінки, чоловіки й цілі сімї, молоді й старі, здорові й каліки, всі прохають милостині, користуючись при цьому найбільш рафінованими трюками, щоб збудити співчуття у прохожих; каліки наставляють свої знівечені руки й ноги, жінки волічуть за собою отари дітей, хоча не рідко зустрічається теж і цілком здорового чоловіка з немовлям на руці та з відповідним „материнським" виразом лиця, що прохає милостині, а вже справжньою грозою є хмари дітей, що з доручення своїх батьків, або на власну руку організують облави на прохожих та видирають їм останнього сантіма.

Еспанія це найбільш назадницька країна й нуждою свого населення вона моглаб конкурувати навіть зі Совсоюзом. Хто не належить до пануючої або феодальної верстви й не є „biern enchufado" (фраза, яка повстала ще за часів республіки та яка означає стільки, що „добре вкорінений"), цей засуджений на безприкладну нужду й безпросвіття. Для прикладу: робітник і пересічний урядник заробляють місячно 400-600 пезетів. Продукти в Еспанії, кажеться, раціоналізовані, але на картки дістається 100-150 грамів хліба денно та 250 грамів рису, ¼ літри оливи й ½ кільограма риби на кожних 15 (!) днів. Це все! Все інше не є раціоналізоване, або купується на т. зв. „екстраперльо" — чорному базарі — на якому ціни справді неймовірні. Один кільограм сала коштує 48 пезетів, кільограм риби — 9.50 пез., кільограм картопель — 8 пез., кільограм мяса — 28 пез., кільограм квасолі або гороху — 20 пез., літра оливи — 26 пез., і т. д. Якже може вижити разом з сімею напр. трамвайний кондуктор, що заробляє денно 12 пезів?! Єдиний вихід — доробляти, а що можливості дорібку теж рівні нуль, отже — жебрацтво й проституція. При цьому магазини справді повні товарів.

Жебраки в Еспанії, вправді, не мають окремого синдикату, що найменше він не існує офіціяльно, але тим не менше вони, як на еспанські відносини, цілком добре зорганізовані. Кажуть, що в Мадриді існують окремі „робітні" жебарцьких одягів, як теж окремі агенції, які за відповідною винагородою позичають дітей, відповідно регулюють жебрацький „рух", дбаючи про те, щоб не було завеликих скупчень на поодиноких місцях і т. д. При добрій конюнктурі одна жебрацька сімя, зложена з 5 осіб „заробляє" денно 5—8 дурос (25-40 пезетів). В Мадриді милостиню дають головно чужинці, а час-до-часу теж деякий „побожний" еспанець, що в той спосіб промощує собі шлях до неба. Жебрацькі сімї „працюють" на кілька змін, бо кожна пора дня має свою конюнктуру.

Крім професійних прошаків тут є ще чимало, так сказатиб, оказійних, що простягають руку використовуючи кожну нагоду, головно добродушний вигляд прохожого. Часом трапляється, що на вулиці чи в ресторані підійде до вас людина цілком прилично одягнена, в капелюсі та ще й в рукавицях, чемно склониться й навіть не скривившись, скаже: пане, дайте мені, будь ласка, милостиню.

Булоб фальшиво думати, що масове жебрацтво в Еспанії це тільки наслідок обставин чи режиму. Еспанія розпочала свій декаданс ще перед наявністю всяких модерних „ізмів" і сьогодні цей народ вперто йде на зустріч неминучій загладі. Від декадансу сьогодні Еспанію ніщо не вратує; цілковите зубожіння, корупція серед феодальної й панівної верстви, бездушність й байдужність серед широкого загалу, це неомильні познаки близького кінця. Булоб безпідставне твердити, що в Еспанії є будь-які ідеї: рушійною силою тут завжди були тільки пристрасті й якщо еспанці люблять час-до-часу спустити собі дещо крови, то головно тому, що макабричне „мистецтво" з „корріда"-ми биків їх не задовольняє й вони хотілиб бачити більше крови.

Еспанське суспільство, поза менш-більш здегенерованим феодальним станом та невразливою кастою клеру, цілком незрізничковане і вже з тої самої причини годі тут говорити про „бортьбу кляс", яких власне не має. Демократія в Еспанії? Алеж тут цілком немає й годі собі уявити партії, за виїмком одної — анархістичної, власне партії „проти". В Еспанії не має ані націоналістів, ані комуністів, бо ні одні ні другі навіть не потрапили створити бодай якої приблизної льокальної програми, не говорячи вже про якийсь оформлений світогляд, ідеольогію. А це, що в Еспанії протягом останніх двох десятиліт творилося, це було насамперед вислідом „ідей" перевезених контрабандою з Москви, Риму чи Берліна.

Без глибших студій еспанської історії булоб важко проаналізувати причини сьогоднішного декадансу того народу, що відіграв так важливу ролю в загальному процесі людства. Від 50 літ Еспанія не вела закордонної війни, отже не могла теж понести більших втрат. Громадянська війна? Алеж за часів республіки положення, якщо не було гірше, то напевно не краще. Сьогодні спитати пересічного еспанця чого він собі бажає, то в більшості дістається ту саму відповідь: спокою, очевидно, більше в понятті безділля. Це бажання спокою було теж головною причиною еспанської постави востанніх двох світових війнах. Сьогоднішне положення в Еспанії переконує, що у війнах народи падають, але гинуть насамперед у безділлі.

Дорош Заграва.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

A FEW CARROTS, A PIECE OF BREAD.

CLIMBING SEVEN FLIGHTS to her tenement apartment, this French woman carries home the small ration of food for her family. Standing for three hours in a queue, all she could get were a few carrots with greens and part of a loaf of bread. Tomorrow there may be less. (American Red Cross photo.)

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Концерт артиста-скрипака Романа Придаткевича.

Нарешті, обїхавши цілу Америку і Канаду, завитав наш талановитий скрипак і до Шікаґо. Заїхав і виступив з концертом гри на скрипці тільки завдяки своїй впертости і своїй терпеливости. Ждав догідної хвилі і діждався. І нині ті, що слухали його, ті, що прийшли привитати його і своєю присутністю дати доказ пошани до його таланту, не жалують, що йшли на концерт! Це перший раз українська шікаґовська громада мала нагоду слухати гри на скрипці у мистецькім виконанню. І слухала з найбільшою увагою, зі запертим віддихом і з невдаваною побожністю. А ті, що мали бодай маленьке поняття, що то є скрипка, а може і самі грають, то з радости і захоплення не могли себе контролювати, коли наш заслужений артист скінчив грати. Хотіли в який небудь спосіб висказати своє вдоволення і признання для артиста п. Р. Придаткевича, що грав переважно свої твори, а також композиції М. Гайворонського, Кошиць - Придаткевич, Барвінський-Придаткевич і кілька творів чужих композиторів. Концерт під кожним оглядом пройшов з повним вдоволенням і для публики і для артиста-скрипака.

Чи не найбільше одначе будуть вдоволені ті, що того концерту і не чули і не були присутні; ті, що тисячі миль далеко від нас, десь в непривітних таборах, ждуть кращої долі, ждуть, що нині-завтра ми простягнемо їм нашу руку і виратуємо їх від злиденного безрадісного життя. Це наші сирітки-скитальці в Европі. Діти українських родичів, які згинули з ворожої злочинної руки. Артист Роман Придаткевич своїм концертом дав нагоду зібрати для тих нещасних сиріток грошеві жертви від присутних, які мають піти на фонд спроваджения тих дітей-сиріт до Америки. Ті жертви це мабуть найцінніші і найблагородніші зі всіх жертв, які наша українська іміґрація тут в Америці складає. Починають також зголошуватись родини, які бажають адоптувати одну чи двоє сиріток і які готові покрити кошти (в сумі 200 дол) на їх спровадження до Америки.

Оцею дорогою Ліга Американців Українського Походження в Шікаґо висказує вдячність передовсім скрипакови п. Р. Придаткевичеві за його мистецький виступ як також і всім тим, що працювали для улаштовання концерту, а також всім тим, що своєю присутністю і жертвами допомогли полекшити долю наших сиріт на вигнанню на чужині.

Жертви зложили:

Сестр. Пр. Богородиці, від. 33 У. Н. Союзу $400 (вислано через „Свободу"); Тов. Українських Молодих Жінок $50; адв. Богдан Пелехович $50, а $10 на Лігу; по $25: Михайло Петрів, Андрій Гасюк, д-р Омелян Тарнавський, а $5 на Лігу, Наталія Угриновська, Український Жіночий Хор в Шікаґо; капітан Іван Барабаш $20; по $10: адв. Роман І. Смук, Осип і Анастазія Качан, Дмитро Стравняк, Іван Пишний Дмитро Максимюк, Юліян Куць, Василь Засадний, Тома Івасько, В. Ф. Велкий, Текля Коколус, Остап Забитко, Микола Запухляк, Ф. Чижбій, Іван Кушнір, Григорій Сенів, Іван Піпіло, Катерина Слободян, І. Дибський, Анна Децик; по $5: С. Генсьорський, Н. Никомишин, А. Фіца, Д. Медзяк, М. Варій, Т. Курко, Н. Мелешко, В. Любас, П. Косович, І. Рябий, Г. Дацьків, П. Бахурський, Т. Мамчук, Е. Команишин, Васевич, Я. Квачан, С. і А. Прокопів, І. Кравс, Н. Кордик, М. Шишка, В. Магомета, Д. Вудзянський, Г. Матвіїв, Відділ Сини України, Д. Ґой, А. Медзяк, В. Андрейко, К. Каня, Н. Пашко, М. Кривий, С. Паньків, П. Феции, І. Мариняк, С. Миллер, Ф. Ґаллей, Провидіня від. ч. 55, І. Дузанський, К. Шемердяк, О. Горох, С. Стравняк, Н. Мухаїр, П. Шабатура, М. Леськів, М. Галун, М. Баран, С. Мотало, Лабойко, Т. Шпікула, Н. Брилінський, Ю. Іляш; по $3: А. Штим, А. Мельник, Край, ОО. Василіяни, Г. Кикта, І. Сенів, І. Дмитрів, В. Сидорик; по $2: А. Боднарчук, Е. Вальц, Д. Забіяк, І. Роїк, Д. Заблоцький, В. Ларда, І. Олексій, Е. Коцур, А. Моранець, В. Кузьо, П. Костирка, Ф. Опиханий, Р. Пура, М. Фединський, А. Штогрин, Ф. Мельник, А. Шміґемський, М. Вайда, М. Стрижак, Ґудз, В. Дубик, П. Денис, Г. Дзявроник; по $1: Т. Білецький, Г. Нечай, А. Бакала, М. Вархолик, Н. Качан, В. Петрів, О. Чуба, І. Сливка, С. Чуба, С. Матущак, Й. Коцовський, Т. Кошинський. Дрібними жертвами зложили $20.18.

Разом зложили досі $1,794.68. Гроші вислано до Злученого Укр. Амер. Допомогового Комітету, Філядельфія, Па. Ціла сума призначена на укр. сироти.

Адв. Роман І. Смук, предс.
Тарас Шпікула, секр.
Михайло Яетрів, кас.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Т. Б. „Старий член": — Ваш допис про те, як то в Новосілці церкву розвалили ще за австрійських часів, дуже інтересний, тільки дуже довгий. Про це можнаб навіть цілу книжку написати, але в газеті нема місця.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться 23. червня в гали парохіяльній, 803 Фронт ул., в 2. годині. Просимо членів прийти на ці збори, бо буде звіт урядників за пів року і маємо деякі справи до обговорення. — За уряд: В. Ракочий, предс.; І. Рудакевич, кас.; І. Федорак, секр.

ПОШУКУЮТЬ

ШАТИНСЬКА ОЛЕНА з Доброміля пошукує **ПРУСІЦЬКУ** з дому **ШАТИНСЬКА** і її синів **ЛЯРКА І МИЛЬКА** в дуже важній справі. Хто би про них знав, або вони самі, прошу зголоситися на адресу:

JOHN HARWANKO,
835 Bennett St., Wilmington 8, Del.

ТАРЗАН, ч. 1400. Небеспечний трон.

Із злорадною усмішкою похилився знахор Снадак з удаваною покорою і заговорив до неї ломаною англійською мовою.

„Ловців тепер нема дома" сказав Снадак. — „Вони прийдуть завтра з новими бранцями на бенкет".

Приязно Снадак вияснив обряди. Вона, як найвища жрекиня, малаб обовязок урядово одобрити вбивства і бенкет. Як лише якась жрекиня не сповнить цього обовязку, її кидають у вулькан.

Переповнена жахом Джена безнадійно тужила за Тарзаном.

У міжчасі могутні рухи пливучого Тарзана приносили його щораз ближче до острова і до Джени.